

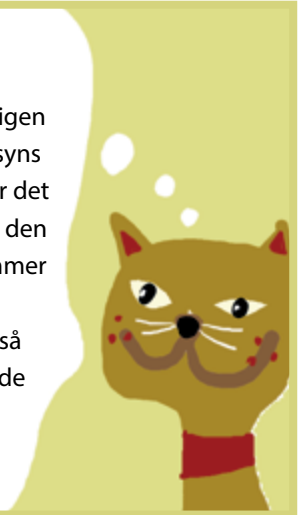
Nyhetsbrev

Nr 6 2013

Hej!

Detta är det sjätte och sista nyhetsbrevet från litteraturhusprojektet. Projektet löper nämligen ut nu vid halvårsskiftet 2013, efter att ha bedrivits i närmare tre år. Hos projektledningen syns dock inga ledsna miner under dessa sista skälvande dagar, bara glädje och förväntan inför det som komma skall! För som redan meddelats övergår projektet i verksamhet från och med den 1 juli. Läs mer om det nedan. Alla ni som står på sändlistan för projektets nyhetsbrev kommer förstås även fortsättningsvis få information och nyhetsbrev från Litteraturhuset. En hel del verksamhet är redan helt eller delvis planerad inför hösten och mer information kommer så snart alla detaljer är klara. I nyhetsbrevet kan ni läsa om ett axplock av det som är pågående och som är i sin linda.

En riktigt skön sommar tillönskas er alla!

Projektet övergår i verksamhet!

Den som behärskar konsten att berätta...

...kan visa människan bakom mediabilder och statistik.

...bestämmer vad som till sist blir en allmän sanning.

...påverkar hur vårt samhälle formas och utvecklas.

Så inleds det [handlingsprogram](#) för Litteraturhuset som antogs av kultur- och fritidsnämnden i Sandviken den 20 maj.

Som vi tidigare meddelat har ju kultur- och fritidsnämnden beslutat att litteraturhusprojektet ska övergå i verksamheten Litteraturhuset för barn och unga - i Sandviken för hela regionen från och med den 1 juli. Sandvikens kommun blir huvudman och huvudfinansierare för verksamheten. Den regionalt syftande delen medfinansieras av TRU-nämnden (Landstinget Gävleborgs nämnd för tillväxt och regional utveckling). Den 2 maj tog TRU-nämnden beslut om att fördela medel till Litteraturhuset för andra halvåret 2013. Man uttalade också sin avsikt

att fortsätta stödja Litteraturhuset fram till 30 juni 2016. Beslut om stöd kommer att fattas årligen.

Organisatoriskt kommer Litteraturhuset att sortera under kultur- och fritidsförvaltningen i Sandviken. Ett verksamhetsråd kommer att tillskapas, där Litteraturhuset önskar se representanter från Sandvikens kommun, TRU, en kommun i länet, Högskolan i Gävle, civilsamhället och näringslivet.

Verksamheten kommer att bedrivas i de tre delar som beskrivits under projektiden: Kunskapscentret, Forskningsresursen och Lär- och upplevelsemiljön.

Lär- och upplevelsemiljön ska inredas i Sandvikens Kulturcentrum. Under projektiden har ett arbete bedrivits för att, i nära samverkan med barn och unga, ta fram ett konceptförslag för miljön. Läs mer om den processen på litteraturhusprojektets bloggsida.

För förverkligande av lär- och upplevelsemiljön har Litteraturhuset beviljats medel från Sigrid Göranssons stiftelse och Gunvor Göranssons kulturstiftelse.

Tema: Ovanåker

En solig dag i slutet av maj åkte litteraturhusprojektledaren upp till Edsbyn i Ovanåkers kommun för att bl.a. träffa representanter från biblioteket och kulturavdelningen och prata aktuell verksamhet och framtida samverkan. De frågor som upptar mycket av personalens tid just nu är omgestaltningen av biblioteken i Edsbyn och Alfta och det nya världsarvet och hur det ska presenteras.

På Västergårdens förskola har man redan påbörjat utforskandet av världsarvet med de minsta barnen, (läs mer om det här intill). I sommar drar man igång ett Berättarryggsäcks-inspirerat arbete kring Lim-Johan (se nedan.) Vi kommer få all anledning att återkomma till arbetet i Ovanåker i kommande nyhetsbrev med andra ord!

Svarta stjärnor – en konstrunda och skattjakt i Lim-Johans rike.

En informations- och inspirationsträff kring [Sandvikens Berättarryggsäck](#) i januari satte igång fantasin på kulturavdelningen i Ovanåkers kommun. Hur skulle man kunna göra en lokal ryggsäck som inspirerar barnens berättande och samtidigt stärker barnens självkänsla och får dem att känna stolthet över sig själv och sin hembygd? Svaret blev projektet "Svarta stjärnor", som kretsar kring den lokala naivistiska konstnären Lim-Johan (Johan Erik Olsson). Lim-Johan ansågs vara annorlunda, men gjorde sin "grej" trots att människor i hans närhet tyckte att han var konstig. Den berättarryggsäck man vill ta fram i Ovanåker, i ett samarbete mellan kulturavdelningen, Ovanåkers Hembygdsförening och Föreningen Konstrundan, ska uppmuntra barnen att återkoppla berättelserna om Lim-Johan till hur det är idag. Är vi mer toleranta, snälla och kloka mot varandra nuförtiden?

Ryggsäcken beräknas bli klar under 2014, men redan i år drar man igång en konstrunda/skattjakt, där barn mellan 6-12 år tillsammans med sina familjer ska kunna upptäcka Lim-Johan genom geocaching. Skatter med anknytning till Lim-Johan finns utplacerade på olika platser i Edsbyn.

De som vill kan lämna in egna teckningar inspirerade av de intryck och upplevelser de fått under konstrundan/skattjakten. Workshops i måleri i Lim-Johans anda kommer också att anordnas. Projektet Svarta stjärnor kan följas på bloggen [lim-johan.blogspot.se](#)

[blogspot.se](#)

Vem var han?

Johan Erik Olsson, kallad Lim-Johan (1865-1944) var en autodidakt konstnär som var bosatt i byn Kyan norr om Edsbyn. Han skapade bl.a. träskulpturer, fotograferade och målade i olja. Lim-Johan uppmärksammades inte för sin konst medan han levde. Idag är han en av de mest kända och älskade naivisterna och hans verk finns att beskåda såväl på Moderna Museet i Stockholm som på Läns museet Gävleborg och på Edsbyns museum.

Geocaching

Geocaching är en modern och världsomspännande variant av skattjakt utomhus. Utövaren söker med hjälp av en GPS-mottagare efter skatter (så kallade cacher), vars koordinater är utlagda på internet. En digital karta i GPS-en är ofta en förutsättning för att sökandet ska bli framgångsrikt, men även enklare GPS-varianter kan användas. Det går även bra att använda en smartphone.

En cache består av en behållare, som helst ska vara gömd på ett sådant sätt att en geocachare kan hitta den, medan en person som inte letar inte ska råka snubbla över den. Cacher är som regel inte nedgrävda. När man hittat cachen skriver man något i loggboken, lägger i ett föremål om man tar ett med sig, samt ser till att i övrigt lämna allt exakt som när man hittade det.

Knacka på i Världsarvet

att utforska detta kulturarv. I närheten av förskolan ligger hälsingegården Mårtesgården, dit barnen och pedagogerna har promenerat flera gånger för att tillsammans utforska miljön. (Ljusnan berättade om en utflykt till [Mårtesgården i maj](#).) Barnen har tidigare läst och uppskattat Anna-Clara Tidholms bok Knacka på! och började spontant att "knacka på i världsarvet" och särskilt utforska gårdens dörrar och nycklar. Pedagogerna har tagit till vara barnens initiativ och lyft fram de delar som barnen är mest intresserade av. Man har laminerat bilder av dörrarna och barnen har fått leta efter bilderna när de kommit fram till gården.

Då flera dörrar har bladformad utsmyckning har barnen letat blad hemma och tillsammans med pedagogerna tillverkat egna dörrar. I höst vill Litteraturhuset tillsammans med Västergårdens förskola undersöka om deras arbetsätt går att utveckla till en metod för att presentera världsarvet för små barn och samtidigt utveckla barnens språk och berättande.

Västergårdens förskola i Edsbyn består av en barngrupp med barn i åldern 1-3 år och fyra pedagoger. I samband med att Hälsingegårdarna utnämndes till världsarv ville man, i förskolans läroplans anda, ge barnen möjlighet

Skapa med I pads

Litteraturhusprojektet har under 2012 tillsammans med bl.a. Länskultur Gävleborg och Mediecentrum i Bollnäs undersökt hur man kan arbeta med barns berättande med stöd av lärplattan iPad. Från och med våren 2013 lånas iPads ut från Mediecentrum och från Astrakan i Sandviken för arbete med berättande i barngrupper.

På [Mediecentrum](#) finns en väska med fem iPads. På [Astrakan](#) finns det 20 iPads till utlån. Inköpet av iPadsen har möjliggjorts genom ett stöd från Sandvik i samband med 2012 års 150-årsjubileum. De 20 iPadsen är förpackade i fyra väskor med 5 iPads i varje. Samtliga iPads är laddade med appar för berättande och läsning. På [litteraturhusprojektets](#) hemsida finns en lista över de appar som finns iPadsen. Länskultur Gävleborg har i samarbete med

bl.a. litteraturhusprojektet, Bollnäs bibliotek, Mediecentrum Bollnäs och Länsbibliotek Gävleborg tagit fram en handledning för hur man kan arbeta med berättande med iPad. Handledningen är framtagen för förskola och förskoleklass men kan även användas för arbete med äldre barn. Handledningen är kopplad till [Länskultur Gävleborgs](#) Läs en film-väskor, men kan även användas fristående eller tillsammans med andra pedagogiska verktyg t.ex. [Berättarrygsäcken](#).

Så här berättar Sandvikens Montessoriskola om hur man arbetat med iPadsen:

"Vi fick idéer genom att titta på kortfilmer på Youtube med leranimation. Barnen blev inspirerade att själva tillverka figurer i lera och hitta på enkla rörelser till figurerna.

De fotade en bild, flyttade sin figur en aning och fotade igen. De tog ca 12 bilder. Därefter gällde det att hitta ljud som passade till filmen. Det var inte helt enkelt men barn har ju en förmåga att inte vara så rädda för ny teknik och vågar prova sig fram."

Arbetet med iPadsen är fortfarande i ett slags uppstartsskede och vi hoppas att under hösten kunna utveckla verksamheten genom att erbjuda fortbildning och genomföra mindre studier kring hur iPadsen används tillsammans med Högskolan i Gävle.

Hedesundavävarna

- kopplingen mellan motorik och läs- och skrivinlärning

På *Skaparbyn* (arkitekt: Ralph Erskine) som ligger på ön Ön i Hedesunda utanför Gävle, bedriver (Stiftelsen) Hedesundavävarna kurs- och lägerverksamhet med konstnärlig inriktning.

Birger Forsberg (1922-2012) var initiativtagare till Hedesundavävarna och startade bildvävning med barn redan 1965 i Hedesunda. Inspirationen kom från Harrania i Egypten och arkitekturprofessorn Ramses Wissa Wassefs arbete med barn och ungdomar. Den pedagogiska tanken går ut på att lära barnen tekniken endast nödortfött, så att de kommer igång. Inga förlagor eller mönster används och inte heller utdelas kritik av något slag, varken negativ eller positiv. Det finns inget rätt eller fel i skapande utan endast olika trösklar att ta sig över för att nå de mål man själv sätter upp och strävar mot. Hedesundavävarna menar att med denna pedagogik och metodik får barnens egen skaparkraft, "den inneboende konstnären",

en möjlighet att utvecklas utan påverkan utifrån. Barnen tränar sig i att arbeta självständigt och utvecklar på så sätt sin egen stil, sin egen konstnärlighet. Birger Forsberg var också inspirerad av hjärnforskning, som bl.a. bedrivits av Matti Bergström, som visar på hur alla delar av hjärnan används i kreativa processer och hur viktigt detta är för att hjärnan ska utvecklas på bästa sätt.

För en tid sedan träffade litteraturhusets projektledare Hedesundavävarnas konstnärliga ledare Regina Mucwicki Mabrouk på Rosa Huset, som är Hedesundavävarnas center för konstnärlig verksamhet i centrala Gävle. Här visar man utställningar och bedriver kursverksamhet. Bl.a. har man samarbetat med Stenebergsskolan, vars elever har kommit på sina slöjdektoner och vävt.

Regina var själv ett av de första barn som fick väva i Hedesunda på 60-talet, vilket naturligtvis har

påverkat hennes syn på konst och pedagogik. Med koppling till litteraturhusprojektet samtalade vi om handens arbete och hur den motoriska förmågan är förknippad med läs- och skrivinlärning. Regina menar att när hon arbetat med barngrupper har hon (ovetenskapligt) kunnat konstatera att de barn som har problem med vävningen också har problem med läs- och skrivinlärningen. Kanske får Hedesundavävarna och Litteraturhuset tillfälle att utforska detta tillsammans framöver. I sommar genomför Hedesundavävarna generationsblandade vävarläger (från 7 år) under veckorna 28 – 31. Den som är upp till 17 år gammal kan söka stipendium hos Hedesundavävarna för att delta i lägret. I mån av plats tar kan man komma över dagen, då ringer man två dagar innan och hör efter.

Kontaktuppgifter

Karin Forsgren Anderung, projektledare
E-post: karin.forsgren.anderung@sandviken.se
Tel: 026-24 16 35, 070-089 96 65

Adress: Kultur & Fritid, 811 80 Sandviken
Besöksadress: Folkets Hus, våning 4
www.litteraturhusprojektet.se

Följ oss! Litteraturhuset för barn och unga – i Sandviken för hela regionen finns på [Facebook](https://www.facebook.com/litteraturhusprojektet). Vi har nu 167 "följare" men vill gärna ha ännu fler! Gå in och "gilla" oss så får du aktuell information från verksamheten löpande. Vill du prenumerera på Litteraturhusets nyhetsbrev? Gå in på www.litteraturhusprojektet.se och anmäl dig.

Introduktion till crossmedia

Gävleborg har, som enda län i Sverige, sedan 2012 en crossmediakonsulent, Josephine Rydberg Lidén. Litteraturhusprojektet har bitt Josephine att skriva ett *inlägg* på vår bloggsida med en kort introduktion till begreppet crossmedia. Titta gärna in på sidan och läs! Till hösten planerar Litteraturhuset ett projekt kring programmeringens språk och interaktiva installationer tillsammans med crossmediakonsulenten.